

"לבניינה של תורה" – חלק שסב

שיחה שנמסרה באופן דיגיטאלי על ידי מו"ר ראש הישיבה, הרב ברוך ויזר שליט"א

"נְתַתָּהּ לְיִרְאָיוֹהָ נֵס לְהַתְנוּסָה"

שיחה בימי מגיפת הקורונה (ד)

התערער אצלו המצב הנורמטיבי והמוכן מאליו בעינינו, שקמים מידי בוקר וחיים ונושמים.

כאשר הדברים מובנים מאליהם אנו חיים את חיינו בצורה שגרתית ורגילה. למשל, אם 'זמן קיץ' של שנה זו היה מתנהל כסדרו היינו חוזרים לשיבה בהתלהבות לאחר טיול 'מים אל ים'. לאחר מכן היה יום עצמאות נפלא והייתה מתחילה השגרה. אמנם, בזמן בו מתחילה השגרה מתחילה גם השחיקה. שגרת הלימוד היא קשה. קשה ללמוד יום אחר יום, שיעור ועוד שיעור, בעיון ובבקיאות. גם אלו הלומדים היטב חווים פעמים רבות תהליך כלשהו של שחיקה.

אביא ברשותכם משל מעולם הספורט כדי להבהיר את הדברים. כשהיינו ילדים היינו עורכים מידי פעם תחרויות קפיצה. כאשר ישנה תחרות אדם מסוגל להגיע להישגים גבוהים יותר מאשר הוא מגיע בדרך כלל. הוא מתאמץ, קופץ ומצלית. פעם השתתפתי בתחרות כזו וחשתי זאת. כשאדם מעוניין לפתח את שריריו על מנת שיהיה בריא לצורך עבודת ה', התקדמותו מתחילה דווקא בנקודה בה חורג מהתנהלותו הרגילה, בנקודת המאמץ בה הוא מותח את שריריו מעבר לרגיל. דווקא הצורך לעבור משוכה יותר גבוהה הוא זה שיקדם את בניית הכושר שלו. כך גם מאמן

"וְאִישׁ דַּעַת מְאֹמֵץ פֶּחַ"

הימים הם ימים מיוחדים מאוד. ייתכן והם ייזכרו לדורות בשם "ימי הקורונה". ברצוני לדבר היום על מתנה גדולה שה' נתן לנו בימים הללו.

עמידתנו בניסיון
בתקופה זו
ובתנאים הנוכחיים
והסבוכים הללו
זו היא מתיחת השריר
שתביאנו למדרגה
גבוהה יותר

הדבר הראשון שיהודי עושה כאשר הוא קם בבוקר הוא להודות על מתנת החיים, על כך שקם לעוד יום בעולם הזה: "מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁחַחֲרַתְּ בִּי נְשָׁמָתִי". אמרתי בעבר שברגעים הללו של היקיצה נפלא לחשוב על כך שמקבל על עצמו עול מלכות שמיים ועול תורה. אולם, בדרך כלל כשאנו קמים מהמיטה אנו ממלמלים "מוֹדָה אֲנִי" בשפה רפה. הקימה מהשינה מידי בוקר נדמית בעינינו כמובנת מאליה,

כאתמול כן היום. אך האמת היא שזוהי זכייה גדולה – זכינו לכך ביום זה ולוואי שנזכה כך אף להבא.

לדוגמא, בנו של מו"ר הרב יעקב כץ שליט"א היה מצוי בתקופה האחרונה בסכנת חיים גדולה וממשית. הוא הגיע עד שערי מוות. כאשר החל להרגיש יותר טוב הוא הודה לכל המתפללים עליו. בחסדי ה' הוא השתחרר השבוע לביתו מבית החולים. בדבריו היה ניכר עד כמה הוא חש את משמעותה של מתנת החיים. הרי לפרק זמן מסוים

בזמן וגם לומד בזמן". אדם יוצר לעצמו קביעות באמצעות סדרים שהוא מקפיד עליהם ועל ידי כך הוא הולך וגדל מיום ליום. העולם בו אנו חיים מאוד דינאמי ומהיר. אנו יכולים להיות ברגע אחד באוסטרליה ובחלקיק שנייה להיות בארצות הברית. הוא מכונה דור ה-Y, ויש המכנים כבר דור ה-Z. במידה מסוימת הכוונה שלדור זה ישנו אופי מאוד דינאמי ההולך ומתפתח. אם בעבר אדם היה משנה את עבודתו פעם בארבעים שנה, עם השנים הפך להיות מקובל לעשות כך לאחר כחמש שנים, אולם כיום ייתכן שכבר לאחר שנה אדם מרגיש שמשעמם לו ועליו להחליף עבודה.

איננו מבינים את דרכיו של הקב"ה, אלא רק יכולים להתבונן בהם מעט בשכלנו. לאור האמור ניתן לומר שהקב"ה נתן לנו כמתנה את תקופה מאתגרת זו של ימי הקורונה. אני רואה ושומע מר"מים ומתלמידים בישיבתנו המופלאה וכפי שאני חווה בעצמי עם תלמידים מסוימים, דווקא בתנאים הקשים והמאתגרים הללו הישיבה מתנהלת בצורה מופלאה על ידי הר"מים ובלימוד בחברותות ובלימוד עצמי. מהמשובים המגיעים אליי אני מתרשם שהמערכת פועלת. אני חייב לשתף אתכם שגם בהיבט המעשי של הישיבה נעשתה השבוע עבודה אדירה שארכה שעות מרובות במטרה להפוך את הישיבה ל"ישיבת קפסולות". יש לי תחושה שהקב"ה מביט בעם ישראל ויש לו נחת.

ביממה האחרונה, למשל, סיפר לי אחד הר"מים שאחד מתלמידיו שיתף אותנו שהלימוד בבית ובאמצעות תוכנת 'זום' פועל רבות על כל משפחתו. הוריו ואחיו מעורבים ורואים את הלימוד שלו. זה משנה דברים בבית, המשפחה כולה מתחברת לעניין. באמת דבר מופלא מאוד.

"חיים שְׂתֵּהָא בְּנו אֶהְבֵּת תּוֹרָה"

ברשותכם אספר סיפור מופלא שהקב"ה גלגל לידי היום. אקדים וארחיב מעט על מושא הסיפור – הרב יחזקאל אברמסקי זצ"ל.

הרב אברמסקי נולד ברוסיה והיה תלמיד חכם מיוחד. לאחר שהוצע לו להיות רבה של פתח תקווה הוא הוגלה על ידי הרוסים הקומוניסטים

הצבא את חייליו על פי סרגל מאמצים, המקדם את האדם ממדרגה למדרגה.

הדברים נכונים אף בכל תחום אחר. כאשר אדם מעוניין להתקדם רק באופן הרגיל הוא יישאר רק ברמה זו. אולם כאשר הוא יגיע לנקודה של מאמץ, כאשר הוא יאלץ לעבור משוכה או גדר גבוהה, הוא יגיע להישגים גבוהים יותר.

כך נוהגת לעיתים ההשגחה האלוקית. לפעמים היא מעמידה את האדם בניסיון, המאלץ אותו לקפוץ על קיר יותר גבוה מזה שהוא קופץ תמיד, המאלץ אותו להגיע למדרגות יותר גבוהות מאלו שהוא רגיל בהן. לדוגמא, כולנו מברכים את ברכת "אשר יצר", אולם סיפר לי משהו שרק לאחר שאושפז בבית החולים ולא היה יכול לבצע את הפעולות המינימאליות הללו הוא למד להעריך את משמעותה של ברכת "אשר יצר". דווקא בנקודות האלו, כאשר חולפים על האדם מאורעות שונים וההשגחה מתערבת בחייו, האדם צומח וגדל, השריר שלו נמתח¹.

באופן זה נוהגת לעיתים ההשגחה האלוקית לא רק עם האדם הפרטי, אלא גם עם דור שלם, עם חברה מסוימת ואף עם המציאות כולה. נקודת המאמץ וההתמודדות היא זו המגדלת ומוציאה את הכוחות הגנוזים לפועל.

זה המובן בלשונה של התורה²: "וְהָאֱלֹקִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם", כפי שהמדרש³ במקום מביא את הפסוק⁴: "נִתְּתָה לִירֵאִיךָ נֶס לְהִתְנוֹסֵס", ליראיך אתה נותן להם נס – כלומר דגל, תורן⁵ – "להתנוסס" ולעלות יותר.

"רַק חֶזֶק וְאַמִּץ מְאֹד"

מור"ר הרב הדרי זצ"ל, שאתמול ביום השנה שלו עסקנו בדמותו ובתורתו, היה אומר כדרך בעלי המוסר: "מיהו המתמיד? זה האוכל בזמן, הישן

¹ עיין דרך חיים (למהר"ל) על אבות, פרק ה, משנה ג: "שעיקר הנסיון הזה להוציא אל פעל הנגלה צדקת הצדיק".

² בראשית, פרק כב, פסוק א

³ בראשית רבה, פרשה נה, אות א: " כתיב: 'נתתה ליראיך נס להתנוסס מפני קושט סלה' - נסיון אחר נסיון וגידולין אחר גידולין, בשביל לנסותן בעולם, בשביל לגדלן בעולם, כנס הזה של ספינה".

⁴ תהלים, פרק ס, פסוק ו

⁵ כמו: "הרימו נס על העמים" (ישעיהו, פרק סב, פסוק י); "שאו נס ציונה" (ירמיהו, פרק ד, פסוק ו); "ושא נס לקבץ גלויותינו".

בו אמצעי חימום. ”באותו יום שוטטו מחשבותיי בתמונות אחרות לגמרי. המלמד דיבר, ובחזון רוחי אני רואה את אבי בצידו האחד של התנור ואת אימי בצידו השני כשעיניהם זולגות דמעות. עוד תמונה ראיתי בה שני עניים מגישים למלמד את שכרו ונוכחתי בהקרבתם חסרת המעצורים של הורי כדי שאלמד תורה”.

כך מסתיים הסיפור: הרב הישיש סיים את סיפורו ואמר: רבותי למעלה משבעים שנה כבר חלפו מאז, ועדיין תמונה זו אינה משה מזיכרוני, יום-יום ושעה-שעה. בכל ספר תורני שבבעלותי ישנו דף שער נוסף רוחני שאותו רק אני זוכה לראות. בדף זה חקוקה תמונה ברורה שהזמן שחלף לא הכהה אותה וטריותה לא דהתה. תמונה כפולה – בחלק אחד של התמונה בוכים שני ישישים עניים משני צידי התנור ועמלים לפרקו בשלמותו. בחלקה השני של התמונה נראים אותם זקנים וצהלה על פניהם כאשר הם עומדים בחובת התשלום למלמד המלמד תורה את בנם הצעיר”.

”לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שֵׁשׁ-דָּי”

כעת אנו מתמודדים עם ניסיון. זהו רצון ה' מאיתנו. אתמול בהספד על הרב הדרי זצ”ל סיפרתי שכאשר התמניתי לכהונת ראש הישיבה, וכן בצמתים אחרים בחיי בהם התייעצתי איתו, הוא נהג לספר על המציאות בישיבת טלז בימים שלאחר מלחמת העולם השנייה. באותם הימים לא היה כסף וראש הישיבה קנה לתלמידים מעודפי הצבא האמריקאי נעליים צהובות. תארו לעצמכם את כל ישיבת 'הכותל' הולכת בנעליים צהובות, – נורא, נכון? ראש ישיבה אחר שנכנס לישיבת טלז נחרד מהמראה. ראש הישיבה שהביא את הנעלים אמר לו בתוקף תוך שהוא דופק על השולחן: ”היום הולכים עם נעלים צהובות!”. הרב הדרי התכוון לומר בסיפור שבכל תקופה ישנם הניסיונות והאתגרים האופייניים לה. באותה המידה – בימים אלו אנו לומדים בעזרת תוכנת 'זום', ובציבור החרדי נערך שיעור בעיון באמצעות הטלפון.

לסיביר למשך שנתיים. לאחר התערבות הרב קוק ורבנים גדולים נוספים הוא שוחרר והגיע ללונדון, שם כיהן כאב בית דין. לימים הגיע לישראל ועמד בראש ישיבת סלבודקה והיה חבר מועצת גדולי התורה. על אף כל סערת חייו הוא כתב חיבור נפלא ביותר על התוספתא, בשם 'חזון יחזקאל', עליו קיבל את פרס מוסד הרב קוק ואת הפרס לתרבות תורנית של מדינת ישראל. הרב צבי יהודה זצ”ל היה מספר שהם נפגשו יחד עם משה דיין ועל הקשרים ששררו ביניהם. אספר עליו מתוך הכתב סיפור מופלא.

הרב אברמסקי התגורר בצעירותו בעיירה אי-שם ברוסיה. עקב הנהירה ההמונית של ילדי ישראל לתנועות הנוער הסוציאליסטיות שצצו כפטריות אחר הגשם, נסגרו בתי תלמוד התורה המסורתיים. הוריו העניים לא הסכימו להשלים עם המצב. הם שכרו לבנם מלמד פרטי, אך לא גילו לו על קשיי הפרנסה העומדים בפניהם מחשש שלא ירצה ללמד את בנם ויפנה לחפש מקור פרנסה אחר. המלמד אכן הגיע, ישב ליד השולחן וביאר בהתלהבות את דברי הגמרא. לאחר שנים תיאר זאת הרב אברמסקי: ”אני הייתי ילד ומחשבותיי שוטטו בחוצות הכפר. עיניי כלו למראה חבריי הצוהלים בחוץ על מרחבי השלג”. העולם היפה שבחוץ מושך ומפתה. ”נענעתי בראשי לדבריו של המלמד, אך ליבי לא היה עימי. בחלוף חודש הגיע זמן התשלום. הורי ידעו שאסור לעכב את שכר המלמד, אך הפרוטה לא הייתה מצויה בכיסם. הם החליטו למכור את תנור החימום בעיצומו של החורף הקשה של רוסיה המושלגת. בלא אומר ודברים ניגשו השניים למלאכה, אבא מכאן ואימא מכאן, עמלו לפרק את התנור בשלמותו והובילוהו לרחובה של עיר והציעו לעוברים ושבים. הם אכן מכרו אותו, והותירו בבית קור מקפיא עצמות. כך עשו שניהם את המלאכה בדממה ובעיניים דומעות, ואני הזאטוט צופה ומחריש. למחרת הגיע המלמד והוריי נתנו לו את שכרו כשהם קורנים בשמחת ניצחון. את המעיל לא פשטנו לא אני ולא המלמד”. הם נשאר ללמוד בבית עטופים במעיל, שהרי לא היה

אני סבור שבימים הללו אנו מקבלים מתנה גדולה מהקב"ה. הלוא היינו רוצים שנהיה כעת בבית המדרש ועם סיום השיחה נתפלל תפילת מנחה, כפי שאנו רגילים. אולם אין זה משנה כלל. בעל הבית הוא המכתיב לנו את מעשינו, ועלינו לשחק במגרש בו הוא מאפשר לנו לשחק בו ובצורה הנכונה. הקב"ה בחר שלעת עתה נשאר בבתינו, למרות כל מאמצינו השבוע בעניין. נראה שכעת הוא מצפה מאיתנו להיאחו בלימוד התורה במסירות על אף כל המורכבויות, על אף כל הקשיים – עם הר"מים או לבד או עם חברותות, להשתמש בכלי האינטרנטי לצורך השיעורים והחברותות ולהפוך אותו לכלי מחזיק ברכה. בזה נתקן את עצמינו, ולעניות דעתי בכונתו אף לתקן בזה את העולם, על ידי השימוש בתוכנת 'זום' ובאינטרנט ככלי קודש. אמנם הדבר עדיין אינו כך בכל המקומות, אך אצל עם ישראל המבחן אינו נקבע לפי כמה נוהגים כיאות וכמה מקלקלים¹¹. הרי ידוע הסיפור על "החפץ חיים" בוורשה. העולם עומד על אותם אלה שהם יראי ה', ואני הקטן משוכנע שמתנה זו מקדמת אותנו למהפכה עולמית של גילוי דבר ה', של "מְלֶאכָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' פְּמִים לַיָּם מְכִסִּים"¹². בכוחו של כלי זה להיות אחד השופרות החשובים של התגשמות נבואה זו. שוו בנפשכם – שיעור 'זום' בן אלף אנשים, שיעור 'זום' בן עשרת אלפים אנשים. כשהמשיח ייתן שיעור מאה אלף איש יוכלו לשמוע את השיעור הזה. התכנסויות ענק שכאלה יכולות להיות לא רק בהופעות זמר אלא גם בשיעורי תורה המוניים.

בני הישיבה היקרים, חיזקו ואימצו! נעמוד בניסיון, כמו הוריו של הרב אברמסקי זצ"ל. עמידתנו בניסיון בתקופה זו ובתנאים הנוכחיים הסבוכים הללו זו היא מתיחת השריר שתביא אותנו למדרגה גבוהה יותר. איני יודע מתי תסתיים תקופת הקורונה, הדבר יכול להימשך עוד

ברצוני להאיר נקודה עדינה. אתגר זה מאפשר לנו דברים נוספים: ללמוד עם בני הבית, ללמוד עם אחרים, ללמוד עם ההורים, ללמוד עם הר"מ, לראות שיעורים באמצעות האינטרנט. נראה לי שכעת מתבלטת התועלת התורנית העצומה שניתן להפיק מרשת האינטרנט, הכלי האדיר הגלום בה שנברא לכבודו יתברך. זאת יחד עם הידוע לכל שיש בה גם מכשלה נוראה.

הרמב"ם כותב בהלכות תשובה⁶: "אי זו היא תשובה גמורה? זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה" – איש אינו רואהו, הוא בביתו – "ולא מכשולן כוח, כיצד הרי שבא על אשה בעבירה" – במקום אישה אפשר לתת דוגמה של מחשב או פלאפון – "ולאחר זמן נתייחד עמה, והוא עומד באהבתו בה ובכח גופו" – עדיין קיימתו אותן האנרגיות שהיו לו באותה פעם – "ובמדינה שעבר בה", באותו החדר שבו עבר את העבירה, "ופירש ולא עבר זהו בעל תשובה גמורה". הדברים אינם זקוקים להסבר. הכלי של האינטרנט עובר כעת תיקון גדול, במובן הכללי ובמובן של כל אחד לעצמו. להפוך את האינטרנט לכלי קודש זהו מגדרי התשובה.

"דחזיא לחפאה על כל עובדין"

ישנן עבירות – והן העבירות הידועות, ענייני הקדושה – שאף הן שייכות לתחום זה הכרוך באינטרנט, עליהן אומר ה'זוהר' הקדוש⁷ שאין אפשרות לשוב עליהן בתשובה.⁸ אולם, במקומות אחרים ב'זוהר' מובא שיש בזה חילוק: אמנם לא תועיל תמורתן תשובה תתאה – כלומר: תשובה תחתונה, תשובה רגילה – אבל תשובה עילאה תועיל גם לגביהן⁹. הרב זצ"ל מסביר ב'אורות התשובה'¹⁰ ש"תשובה עילאה" זו תשובה מאהבה, תשובה של מסירות נפש, מסירות נפש לתורה, והיא מועילה גם לעבירות הללו.

⁶ פרק ב, הלכה א

⁷ פרשת ויחי, דף רט

⁸ פרשת ויקהל, דף ריד

⁹ עיין ראשית חכמה, שער הקדושה, פרק יז: "שהכונה הוא שאין הדבר תלוי בתשובה תתאה כשאר הפוגמים... שתשובתו קשה עד שיגיע לתשובה עילאה".

¹⁰ פרק יד, סעיף א*

¹¹ עיין משנה עבודה זרה, פרק ד, משנה ז: "שאלו את הזקנים ברומי: אם אין רצונו בע"ז למה אינו מבטלה? אמרו להן: אילו לדבר שאין צורך לעולם בו היו עובדין היה מבטלו, הרי הן עובדין לחמה וללכנה ולכוכבים ולמזלות - יאבד עולמו מפני השוטים?"...

¹² ישעיהו, פרק יא, פסוק ט

שנים, חלילה, אולם ברור שהדבר ייחקק בקרבנו ויעמוד לנגד עינינו תמיד. חובתנו לוודא שיהא זאת לטובה.

”ואחד המצפה לראותה”

באשר לחזרה לישיבה – מתווה ”הקפסולות” מתברר כיום בדרגים הגבוהים ביותר במדינה וייתכן מאוד שיהיו בו שינויים גדולים לקולא בנוגע לכלל עולם הישיבות.

ברצוני להציע לכולנו דבר אחד – נראה שהימים הגדולים הללו הולכים להסתיים, בעזרת ה', וכדאי לנצלם בכיוון עליו דיברנו היום.

בעזרת ה' ננצל את המתנה הגדולה הזו כיאות ונזכה להתרומם, בבחינת ”נְתִתָּהּ לְיִרְאָיִךְ גַּם לְהִתְנוּסָס”.

השיחה נערכה על ידי אהרן אדלר

